

Oude Kerk, woensdag 13 maart 2024

Biddag voor gewas en arbeid

ds. Johan Meijer

gelezen: Prediker 3: 1-13 en Marcus 4: 1-9

titel: *turn, turn, turn ?*

Overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

|

In 1965 scoorden The Byrds een grote hit met het liedje Turn turn turn. Een liedje uit de midjaren zestig, in de wereldgeschiedenis een turbulente tijd, waarin veel van wat vertrouwd en bekend was ter discussie kwam te staan. Een revolutionaire periode was het: de 'swinging sixties', waarin veel in beweging kwam.

De liedtekst van Turn, turn, turn is rechtstreeks afkomstig uit de Bijbel, uit Prediker 3, dat we vanavond hoorden. Die beroemde tekst over de goede en de minder goede tijden van het bestaan, die elkaar afwisselen. Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel. In het liedje wordt gezongen: voor alles is er een seizoen. En door daar steeds turn, turn, turn doorheen te zingen wordt extra benadrukt dat seizoenen en tijden elkaar afwisselen, soms in een hoog tempo.

II

Op een dag als vandaag, biddag voor gewas en arbeid, word ik weer extra bepaald bij mijn agrarische wortels. Het leven bij de seizoenen is me met de paplepel ingegoten. Er kwam een moment dat de koeien naar buiten mochten, volgens een oude wijsheid als de lichtgroene lentekladers van de linde zo groot waren als een rijksdaalder: dan gingen de koeien naar de wei. Een seizoen van maaien en hooien werd gevolgd door de tijd dat de koeien weer op stal kwamen. Ik kom van een veehouderij. Het gewas is gras, de oogst kuilvoer of hooi.

Voor akkerbouwers is het leven bij de seizoenen ook een gegeven. Leven dicht bij de natuur, dat even mooi als ook zorgelijk kan zijn, want je bent voor je bedrijf afhankelijk van de elementen en van wet- en regelgeving. Er is een seizoen van zaaien en poten, er is een seizoen van onderhouden en wachten en een seizoen van oogsten, als er tenminste iets te oogsten is, wat voor zeer velen in deze wereld niet vanzelfsprekend of is of überhaupt het geval. Een mislukte oogst is een ramp, een serie mislukte oogsten een drama, die hongersnood tot gevolg heeft.

III

Een boek dat ik als middelbare scholier las voor de lijst Engels en dat ik later heb herlezen is *Being There*, *Aanwezig* van Jerzy Kosinski. De hoofdpersoon Chauncey Gardiner is een hovenier, die heel zijn leven heeft gewerkt in de tuin van een rijke man. Die tuin was zijn leefwereld, en de televisie was het enige contact dat hij had met de buitenwereld. Na het sterven van de rijke man moet de hovenier de tuin verlaten en stapt hij voor het eerst van zijn leven de buitenwereld in. Daar wordt hij aangereden door een schatrijke vrouw, wier man een invloedrijk figuur is in de financiële wereld, een vertrouweling van de president. Aangezien de hovenier een chic pak van zijn baas draagt, de denkt men dat hij een zeer deskundig mens is en hem wordt dan ook gevraagd naar zijn mening over de landelijke economie. Het enige dat hij kent is de tuin, dus vertelt hij over de seizoenen van die tuin en dat wordt meteen een doorslaand succes, men ziet in hem een soort profetische figuur die eindelijk eens komt vertellen hoe het zit. En die meteen in alle talkshows en bij allerlei conferenties wordt uitgenodigd om zijn visie op de economische malaise te geven. De president zegt dat hij nog nooit zo'n heldere economische analyse heeft gehoord.

Nu is de vergelijking tussen een tuin en de economie helemaal niet zo gek gevonden. De vergelijking met de seizoenen van de natuur past bij de ontwikkeling van een economie. Er is een tijd voor investeren en opbouwen, een tijd van groei en bloei, maar er zijn ook tijden van recessie, van snoeien en bezuinigen, met alle gevolgen van dien.

Zeker als het voor jou snoeiharde persoonlijke consequenties heeft. Ontslag bijvoorbeeld, of de dreiging dat je je baan kunt verliezen. Financiële, maar ook sociale en emotionele gevolgen. Velen weten daar van mee te praten, wereldwijd en ook in ons land en ook in ons midden. Ook daar kunnen en mogen we niet omheen op deze biddag voor gewas en arbeid.

IV

En daarom terug naar ons hier, nu. Bij het begin van het seizoen van zaaien en poten hoort de biddag voor gewas en arbeid, een markering in de tijd, een moment in het naderend voorjaar, dat me van mijn agrarisch thuis uit dierbaar is geworden.

Het gebruik om in moeilijke tijden een aparte bededag te houden, is waarschijnlijk ontstaan in de Rooms Katholieke middeleeuwen. Er waren toen vaste bededagen, daarbij ging het vooral om omstandigheden als oorlog, honger en rampen. Na de reformatie in de 16e eeuw, toen grote delen van Nederland Protestants werden, werd het houden van bededagen door de reformatorische kerken overgenomen. In 1578 werd er door de Synode van Dordrecht bepaald dat er tijdens oorlog en andere rampen massaal gebeden en gedankt moest worden. Wanneer er vervolgens een bid- of dankdag nodig was, werd dit door de landelijke of provinciale overheden uitgeschreven. Een vaste dag om te danken werd in 1658 in de provincie Overijssel vastgesteld: *"dat alle jaren op den 1sten Donderdag in de Mey door de geheele Provintie een Algem. Vast- en Bededag tot afweeringe van Godes Plagen en het verkrygen van een gezegende Somer zal worden gehouden,- en dat op den eersten Donderdag in September weder een Generale Dankdag voor de veelvoudige verkregen segeningen en weldaaden zal worden gecelebreert."* In de Dordtse Kerkorde staat in artikel 66 dat de classis aangewezen is om in tijden van oorlog, epidemieën, vervolging van de kerk en andere algemene rampen een speciale biddag of gebedssamenkomst uit te schrijven. Toen de industrialisatie toenam, is de viering veranderd in bid- en dankdag voor gewas én arbeid.

Je zou kunnen zeggen dat de vier gebeds- en stiltebijeenkomsten die de Raad van Kerken hier ter plaatse heeft gehouden sinds het uitbreken van de Oekraïneoorlog in 2022 en de oorlog in Israël en Gaza najaar 2023, in dat verlengde ligt. Het gebed om ontferming, het gebed om vrede, stil zijn van verbijstering door zoveel gruwelen waar ons verstand bij stil staat. Ja stil worden en een kaarsje aansteken.

V

De zaaier uit de gelijkenis van Jezus in Marcus 4 zaaide in principe het goede. Maar een deel viel in verkeerde aarde en op verkeerde bodem. Langs de weg waar vogels het oppikken, op rotsen waar het niet ontkiemen kan, in aarde zonder diepgang met het risico van verschroeiing., of tussen distels met verstikking tot gevolg. De omstandigheden van dit zaad zie ik vertaald in de vele rampen die mensen kunnen overkomen in het leven, variërend van een economische tegenslag, armoede, maar ook geestelijke nood, het gevoel overwoekerd te worden en de zeer afschuwelijke omstandigheid van terecht komen in een natuurramp of een oorlog. Hoe ver is dan de goede aarde, hoever is dan de vrucht van dertig, zestig of honderdvoud? Hoe ver is dan het omslagpunt, het turn, turn, turn naar een betere tijd?

Voordat we te snel zeggen dat na regen zonneschijn komt, voordat we te vlot overgaan tot de troost dat er altijd weer andere tijden komen, is er vandaag op deze bededag in deze Veertigdagentijd alle reden om ons te verbinden met mensen in nood, in grote nood. En om met een zekere nederigheid te belijden dat niets vanzelfsprekend is. Zeker ook niet de groei van het zaad in de goede aarde, die ons ondanks alles toch zozeer gegund zijn en waar wij naast het bidden ondanks alles toch een heel klein beetje ook zelf aan kunnen werken.

Amen

zegen

Gezegend is het zaad dat in goede aarde valt,
gezegend is de Zaaier van het Goede.

Gezegend de NAAM van de Eeuwige die ons goede woorden zegt,
die wij doorgeven en delen als wij goede woorden zeggen aan elkaar.

En zo elkaar tot zegen zijn
en vrucht mogen dragen.

Amen